

1964

ŠKOLNÍ ŘADA

DV 15189 SUPRAPHON

gramofonový klub

5430

SLOVENSKÁ POEZIE A PRÓZA

Výběr z čítanek pro české ZDS

Sestavil Vilém Pech

6. ROČNÍK

Milan Ferko: PIONIERSKE VYZNANIE. Báseň

Recituje Štefan Zora

Národní umělec Fraňo Král: PARTIZÁNSKA. Báseň

Recituje Štefan Kvietik

Ludo Ondrejov: SYN MÔJ MILENÝ. Úryvek z knihy Zbojnícka mladost

Čte Jela Tučná-Lukešová

Mária Rázusová-Martáková: PIESEŇ O VÁHU. Báseň

Recituje Štefan Kvietik

TURČIANSKE JAZERO. Slovenská lidová pověst

Čte Ján Jamnický

7. ROČNÍK

Štefan Žáry: KOTVA A KRÍDLA. Báseň

Recituje Miroslav Šebo

Miloš Krno: POSLEDNÝ BOJ HRDINU. Úryvek z knihy Vrátim sa živý

Čte Viliam Záborský

8. ROČNÍK

Janko Král: KRAJINSKÁ PIESEŇ. Báseň

Recituje Ján Jamnický

Pavol Országh Hviezdoslav: ZBOHOM. Báseň

Recituje Viliam Záborský

9. ROČNÍK

Zasloužilý umělec Ján Kostra: MÔJ RODNÝ DOM. Báseň

Recituje Štefan Kvietik

Národní umělec Janko Jesenský: PREDPOLUDNÍM, POPOLUDNI. Báseň

Recituje Ján Jamnický

Národní umělec Peter Jilemnický: UBRÁNIME SA! Úryvek z románu Kronika

Čte Ján Klimo

Režie Jarmila Bezděková

Technická spolupráce Jiří Očenášek

Nahráno v bratislavském Divadle hudby ve dnech 5.-7. května 1963

Bratrství Čechů a Slováků v našem jednotném státě se posiluje a prohlubuje všestranným vzájemným poznáváním. Proto je též přirozené, že nejen čteme díla spisovatelů obou našich národů v původním jazyce, ale rádi si je též poslechneme.

Naše deska přináší některé slovenské ukázky z nových českých čítanek pro 6. — 9. ročník základní devítileté školy v přednesu slovenských recitátorů, aby naši žáci mohli slovenské texty nejen sami číst, ale zároveň též slyšet zvukovou krásu slovenského jazyka.

První je báseň Milana Ferka „Pionierske vyznanie“. Na počátku padesátých let vstoupil Ferko do literatury jako básník-svazák a dovedl zachytit budovatelský elán slovenské mládeže na tratích a přehradě mládeže. „Pionierske vyznanie“, otištěné v učebnici Český jazyk, je výrazem radostné a pevné sebedůvěry našich pionýrů.

Báseň „Partizánska“ napsal socialistický spisovatel a básník, národní umělec Fraňo Král, který naší mládeži dal již před poslední válkou knihy „Jano“ a „Čenkovéj deti“ o těžkém životě proletářských vrstev. Jeho „Partizánska“ z doby odboje proti fašistickému tzv. „slovenskému štátu“ navazuje svým obsahem i uměleckými prostředky na revoluční poezii básnické školy Ludovíta Štúra z let 1848—9.

„Syn môj milený“ je jedna z četných kapitol knihy „Zbojnícka mladost“, vydané poprvé roku 1937, v které spisovatel Ludo Ondrejov podle vzpomínek z vlastního mládí vypravuje o dětství malého hrdiny Jerguše Lapina.

Spisovatelka Mária Rázusová-Martáková psala pro děti rovněž už před válkou, líčila zvláště krásu slovenské přírody. „Piešeň o Váhu“ z roku 1953, z které je náš úryvek, opěvuje nejen divokou krásu a pohnuté dějiny krajiny, ale i hrdinský život slovenského lidu v minulosti a zvláště současný budovatelský ruch při výstavbě socialistického Slovenska.

Bohatě rozvinutá lidová slovesnost slovenská je zastoupena pověstí „Turčianske jazero“ o původu názvu úrodného údolí řeky Turce.

Básník Štefan Žáry obohatil současnou slovenskou poezii několika básnickými knihami. Ve sbírce „Po mne iní“ z roku 1957 vyjadřuje myšlení a citění současného člověka, například v naší básni „Kotva a krídla“.

Kotva jej spojuje se zemí, křídla mříí k výšinám dobytým dnešními kosmonauty. O nich vytvořil Žáry již roku 1960 dvě básnické knihy, po Nerudových „Kosmických písních“ minulého století nové „kosmické písně“ současné doby.

Spisovatel Miloš Krno vydal roku 1958 román „Vrátim sa živý“. Vylíčil v něm dramatický partyzánský boj hrdiny Sovětského svazu kapitána Nálepky a jeho smrt při útoku proti německým fašistům na Ukrajině. Čítankový úryvek z románu je nazván „Posledný boj hrdinu“.

Janko Král vyjádřil svým básnickým dílem spolu s Andrejem Sládkovičem nejvýraznější ovzduší revolučního období Štúrovy školy, která ve čtyřicátých letech minulého století učinila lidovou slovenštinu jednotným spisovným jazykem Slováků. Svou revoluční báseň „Krajinská piešeň“ deklamoval Král po vypuknutí revoluce v březnu 1848 vzbouřeným slovenským venkovanům. Avšak povstání bylo potlačeno císařskými dragouny a básník byl pak vězněn v Pešti a v Šahách.

Z rozsáhlého díla největšího slovenského básníka Pavla Országha-Hviezdoslava je českým čtenářům nejznámější rozsáhlá epická skladba „Hájnikova žena“, oslava hornoravské přírody a prostého slovenského lidu. Stejně jako v úvodním „Pozdravu“ zdraví zde básník i v závěru básně „Zbohom“ oravské hory a lesy, krásnou slovenskou přírodu, kterou miloval stejně jako svůj lid.

K nejvýznamnějším současným slovenským básníkům patří Ján Kostra. Jeho básnická sbírka „Javorový list“ z roku 1953 je dílem občana bojujícího za socialismus a za krásu nového života. Vzpomínkový návrat básníka do mladosti a do rodného domu staví v básni „Môj rodný dom“ vedle sebe staré a dnešní vzkvétající Slovensko.

Národní umělec Janko Jesenský, jeden z nejvýznamnějších slovenských spisovatelů našeho století, bojovník proti nespravedlivému společenskému řádu a falešné demokracii, nepřítel fašistické „ochrany“ Slovenska za tzv. „slovenského štátu“, přeběhl za první světové války k Rusům a z básní uveřejňovaných v Rusku vytvořil později sbírku „Zo zajatia“, která vyšla v Rusku i Americe roku 1918. Z této sbírky je i báseň „Predpoludním, popoludní“, umělecké vyjádření stesku po domově.

Národní umělec Peter Jilemnický je prvním velkým představitelem socialistického realismu ve slovenské literatuře. V několika románech vylíčil předválečné Slovensko a po nájratu z koncentračního tábora napsal „Kroniku“, první velký román o Slovenském národním povstání. Hrdinou románu je celá obec Čierny Balog na horním Hronu, kde Jilemnický získal mnoho informací o povstání slovenského lidu proti okupantům. Ukázka „Ubránime sa“ líčí neohrožený, vítězný boj vesničanů proti fašistické přesile.

Vilém Pech